

Fredrikke

Organ for FoU-publikasjoner
Høgskolen i Nesna

Berit Ås – Kvinneuniversitetet og hersketeknikkenes mor

Samfunnsviter dr. philos. Dagrunn Grønbech

OM FREDRIKKE TØNDER OLSEN

Fredrikke Tønder Olsen (1856 - 1931) ble født på handelsstedet Kopardal, beliggende i nåværende Dønna kommune. Det berettes at Fredrikke tidlig viste sin begavelse gjennom stor interesse for tegning, malerkunst og litteratur. Hva angår det siste leste hun allerede som ung jente "Amtmannens døtre".

Kildene forteller at Fredrikke levde et fascinerende og spennende liv til tross for sine handikap som svaksynt og tunghørt. Hun måtte avbryte sin karriere som gravørlærling fordi synet sviktet. Fredrikke hadde som motto: "Er du halt, er du lam, har du vilje kjem du fram." Fredrikke Tønder Olsen skaffet seg agentur som forsikringsagent, og var faktisk den første nordiske, kvinnelige forsikringsagent. Fredrikke ble kjent som en dyktig agent som gjorde et utmerket arbeid, men etter 7 år måtte hun slutte siden synet sviktet helt.

Fredrikke oppdaget fort behovet for visergutter, og startet Norges første viserguttbyrå. Hun var kjent som en dyktig og framtidsrettet bedriftsleder, der hun viste stor omsorg for sine ansatte. Blant annet innførte hun som den første bedrift i Norge vinterferie for sine ansatte.

Samtidig var hun ei aktiv kvinnesakskvinne. Hun stilte gratis leseværelse for kvinner, inspirerte dem til utdanning og hjalp dem med litteratur. Blant hennes andre merit-

HØGSKOLEN I NESNAS TIDSSKRIFTSERIE ER OPPKALT ETTER HELGELANDS FREMSTE FOREGANGSKVINNE FREDRIKKE TØNDER OLSEN (1856 - 1931).

ter i kvinnesaken kan nevnes at hun opprettet et legat på kr. 30 000,- for kvinner; var æresmedlem i kvinnesaksforeningen i mange år; var med på å starte kvinnesaksbladet "Norges kvinder" som hun senere regelmessig støttet økonomisk.

Etter sin død ble hun hedret av Norges fremste kvinnesakskvinne. Blant annet er det reist en bauta over henne på Vår Frelsers Gravlund i Oslo. Fredrikke Tønder Olsen regnes som ei særpreget og aktiv kvinne, viljesterk, målbevisst, opptatt av rettferdighet og likhet mellom kjønnene.

Svein Laumann

Samfunnsviter dr. philos Dagrunn Grønbech (1950) har samfunnsvitenskapelig embetseksamen fra Universitetet i Tromsø (UiT). Her har hun avlagt dr. philos graden med fokus på kystkvinner liv og virke. Dr. gradsavhandlingen er publisert i boken: Kystkvinnen, fiskerbonde og omsorgsbærer (2010).

D. Grønbech arbeidet som førsteamanuensis ved UiT med tema innen kvinneforskning, kjønnsrollestudier og ungdomskultur. Grønbech er også pedagog og har lærerutdanning. Innen det

pedagogiske utdanningsfeltet ved UiT hadde hun det faglige ansvaret for lektorutdanningen. Hun har utdanning i filmstudier som er utgangspunkt for et banebrytende arbeide innen visuell antropologi ved UiT. Hun har vært med å utvikle fagbrev innen fiskeindustrien. Grønbech har arbeidet med etnologisk materiale innenfor museumsvirksomhet i kyst- og gruvesamfunn. Som seniorforsker har hun vært tilknyttet Kvinneuniversitetet i Norden.

Berit Ås – Kvinneuniversitetet og hersketeknikkenes mor

Kvinnesaksforkjemperen Berit Ås ble født 10. april 1928. Hun er en gründer som fortsatt har ideer, energi og vilje med motto om "å stå på". Som utdannet sosialpsykolog er hun mest kjent for kvinnen bak de fem hersketeknikkene som menn kan benytte for å holde kvinner utenfor maktposisjoner. Hun er også kjent for det politiske kvinnekuppet i Asker kommune for å få inn flere kvinner i det lokale styret. Hun var landets første kvinnelige partileder, stifteren av Kvinner for fred og kan også omtales som Kvinneuniversitetets mor.¹

Barndom

Berit Ås (født Skarpaas) vokste opp i Fredrikstad der begge foreldrene var lærere. Berit var eldst av fire søsken. Hun sier selv at hun egentlig skulle hett Knut. Foreldrene var muligens skuffet over at den førstefødte jenta brøt en familietradisjon, der en i fem generasjoner hadde kunne døpe den førstefødte gutten for Knut. Begge foreldrene kom fra pietistiske hjem. Faren Knut Skarpaas kom fra en indremisjonsslekt, men ønsket verken bli "forkynner" eller å dra ut på misjonsmarken. Som lærer oppdaget han vel tidlig at familiens førstefødte barn viste viljestyrke, mot og hadde iderikdom.

Berit synt seg altså tidlig som et organisasjonstalent. Som fireåring prøvde hun til og med å få gråspurvene på tunet til å stå på geledd. Som liten jente arrangerte hun basar for dyrebeskyttelsen. Som 12-åring laget hun demonstrasjon med skolens 600 elever i protest mot at der ikke skulle være lov å leke "hauk og due" i friminuttene. Dette var i begynnelsen av 1940-årene og det var krig i Norge.

Berit kom til å oppleve at hennes far ble tatt til fange av tyskerne og deportert til Kirkenes, i likhet med mange andre av landets lærere. Da han etter krigen vendte heim, kjente hun ham ikke igjen. Han var da svært svekket, tynn og hadde tilgrodd skjegg. Faren var svært interessert i oppfinnelser og hadde selv et lite verksted i husets kjelleretasje for utprøving av ulike teknologiske finesser. Han konstruerte blant annet en enkel klesvaskemaskin.

Som ei leseglad jente leste Berit tidlig Jules Vernes bøker om en verden der alt var mulig. Da Berit fortalte de andre barna at de en dag ville kunne reise i fly høyt oppe i luften og at de ville kunne snakke med mennesker på den andre siden av kloden, utløste dette ville protester. Spesielt var det guttene som brølte av latter, dultet til hverandre og ønsket å jage Berit heim til "han gærne faren din", slik hun selv husker episoden og de andre barnas reaksjon.

Studietiden

I studietiden begynte Berit å lese om lederskap. Hun meldte seg inn i flere kvinneorganisasjoner som blant annet Norsk Kvinnesaksforening, Norges Husmorforbund og Internasjonal kvinneliga for fred og frihet. Dette for å få innsikt i hvordan organisasjonslivet fungerte. Målsettingen var at hennes magistergradsavhandling skulle vise forskjellen mellom kvinneorganisasjoner og

¹ Artikkelen er basert på samtaler med Berit Ås som har godkjent det som er skrevet. I tillegg har jeg benyttet Ebba Haslunds bok (2008) med et portrett av B. Ås, slik denne framgår av litteraturlisten.

mannsdominerte foreningers arbeidsmåter. Dette både i forhold til hvilke tema en var opptatt av og i forhold til framlegg av saksforhold. I tillegg ønsket hun som ung student å få viten om rekrutteringen av medlemmer.

I studietiden giftet hun seg med sosiolog Dagfinn Ås og som ble et livslangt samliv. Paret fikk fire barn. I studietiden ved Universitetet i Oslo begynte Berit som da hadde fått sine første barn, arbeidet for barnehager. To måneder etter at andre barnet var født, avla Berit embetseksamen i psykologi. Hun var den første studenten som fikk innvilget ammepause ved en eksamen.

Som forskningsassistent hos sosialøkonom Harriet Holter, ble det foretatt en undersøkelse som skulle vise hvorfor småbarnsmødre med akademikerutdannelse valgte å bli heimeværende. På denne tiden fantes det ikke barnehager eller annen form for offentlig barnetilsyn. Disse to kvinneforskerpionerene fant at morsrollen ble til et hinder for en yrkesaktiv karriere for kvinner. Tilsvarende fantes det ikke noen sperrer for at menn som ble far, fikk vansker med å bruke sin utdanningskompetanse og opptre på arbeidsmarkedet. For å gå i dybden på disse samfunnsmessige skjevheter, ble det i 1959 oversendt en prosjektsøknad til Norges Almenvitenskapelige Forskningsråd. Søknaden ble avslått med at dette ikke var samfunnsvitenskap, men kvinnesak som ikke egnet seg som forskning.

Forskningen

Sosialpsykologen Berit Ås begynte da å arbeide med ulykkesforskning. I 1961 vakte et av hennes første publiserte arbeider om "Kjønnsroller og ulykker" oppsikt. Denne undersøkelsen viser at jenter og gutter reagerer ulikt på risiko og fare avhengig av det ytre forventningspresset. I behandlingsopplegget etter ulykkestraumer, ble det påvist at menn var utgangspunkt for et maskulint opplegg med teoretiske modeller som ofte ikke passet for å forstå kvinners frykt og mestring av redsel.

I 1960-årene sto byplanleggingen overfor store utfordringer i utformingen av et trygt utemiljø for barn i forhold til deres utfoldelse og lek. På dette tidspunktet satt Berit Ås i Asker kommunes sosialstyre, men uten at hun fikk gjennomslag for sine ideer om å trygge barns oppvekstmiljø. Først da hun ble medlem av formannskapet, ble det fortgang i å utarbeide trafikkikkerhet i nærmiljøet. Med utgangspunkt i Asker kommune ble det utarbeidet en større rapport om barn og trafikkikkerhet. Selv om det ut fra datidens politiske interesser syntes vanskelig å vinne gehør for dette tema, kan prosjektet i ettertid betraktes som et pionerarbeid.

Kunnskapen som framkom om barns persepsjon av trafikkbildet og forståelse av biltrafikken, fikk også etter hvert betydning for forskningen. Den vitenskapelig innsikten og dokumentasjonen bidro til å økte forståelsen av barns opplevelse og oppfatning av bilferdselen. Denne forståelsen var viktig for å gjøre barnas skolevei tryggere og hindre ulykker når de til eksempel måtte krysse gater. Forskningsresultatene kunne da i neste omgang benyttes for å sikre barna i trafikken. Rapporten ble utgitt ved Transportøkonomisk institutt og fikk ikke minst betydning etter at lederen for foreningen "Trygg Trafikk" først på 1960-tallet mente at en måtte kunne lære 4-åringer å gå i trafikken. Det var også underforstått at barnas sikkerhet var husmødrene ansvar. I denne undersøkelsen ble det funnet kjønnsforskjeller på jenter og gutter i forhold til

hvor vidt en bil og dens hastighet ble oppfattet som farlig eller ikke. Gutters lek med bil, bidro til en annen opplevelse av bilen som kjøretøy enn tilfellet var for jenter som lekte med dukker (Ås/Brun-Gulbrandsen 1960).

Ulykkesforskningen var opptakten til en lansering av begrepet kvinnekultur, i den hensikt å synliggjøre kvinners livssituasjon for så å kunne sette kvinnekraft på den politiske dagsordenen. Begrepet var ment å skulle skape bevissthet om blinde felt og gråsoner der kvinner verken ble sett eller hørt. I dag inngår begrepet som naturlig del av vår språkbruk.

Politikken

Fra det politiske livet er Berit Ås kjent for å stå bak kvinnekuppet i Asker i 1971, og da med hensikt om å få flere kvinner inn i kommunestyret (Mårdalen 1998). Aksjonen bidro til at kvinnene her kom inn i lokalpolitikken med et klart flertall. En av pådriverne i aksjonen var Karla Skaare som da var leder i Asker husmorlag. Kvinnene greide blant annet å bevare Heggedal Hovedgård i bygda som et kulturminne. En unngikk dermed riving slik mennene gikk inn for. Mange av kvinnenes argumenter og forslag i denne bevaringskampen finnes i dag nedfelt i nasjonale bygningslover.

Berit Ås tilhørte Arbeiderpartiets venstrefløy. Hun var motstander av det Europeiske Fellesskapet (EF) og dannet et tverrpolitisk nettverk av kvinner mot EF, noe som den gang ikke ble oppfattet positivt i Arbeiderpartiet. Etter folkeavstemmingen i 1972 ble det et flertall mot norsk medlemskap. Berit Ås ble nå suspendert av Arbeiderpartiet under hele nominasjonsprosessen foran det kommende Stortingsvalget, men ble tatt inn igjen etter at nominasjonen var over (Winther 1973). Den radikale fløy gikk året etter ut av Arbeiderpartiet.

Disse dannet i 1973 Demokratiske sosialister og der Berit Ås dermed ble Norges første kvinnelige politiske leder. Demokratiske sosialister samlet politiske krefter til dannelse av Sosialistisk valgforbund som fikk 16 representanter på Stortinget i 1973. Da disse i 1975 gikk sammen i Sosialistisk Venstreparti (SV), ble Berit Ås igjen valgt som leder.

I Sosialistisk Venstreparti var hun både leder og nestleder og satt på Stortinget fra 1973-77. Sammen med Torild Skard, Hanna Kvanmo og Aud Gustad ble det fremmet et grunnlovsforslag om rettmessig representasjon av 50 % kvinner i Norges lovgivende forsamling, men som da ble nedstemt. Berit Ås var også med og stiftet organisasjonen "Kvinner for fred" (Graae 1980).

Berit Ås har beholdt den politiske interessen og følger fortsatt med på partiprogrammet, men der hun mener at den markedsliberalistiske ideologien er blitt for framtreddende. Hennes politiske engasjement spenner fra barnehager, trafikksikkerhet, kampen mot tobakk, forurensingsproblematikk, PVC-utslipp og strålingsfare, fredsarbeidet og arbeidet for et nordisk kvinneuniversitet.

Berit Ås - sentral person ved arrangementen av 8. mars-seminar 2012 ved Høgskolen i Nesna. Foto: Dagrunn Grønbech

Teori om hersketeknikk

Den allsidige politiske erfaringen på ulike arenaer både i nasjonal og internasjonal sammenheng, bidro til at Berit Ås som sosialpsykolog også kunne observere den ikke-verbale kommunikasjonen som utspilte seg på de arenaer hvor hun ofte kunne være den eneste kvinnen. Disse observasjoner bidro til at Berit Ås etter hvert kunne samle sin praktiske kunnskap i en teori hun kalte de fem hersketeknikkene (Ås 1979, 1981).

Hersketeknikkene er blitt både til bok, film og undervisningshefter, som illustrasjon på metoder for å skaffe seg herredømme og kontroll. I prinsippet kan de samme teknikker benyttes til alle typer undertrykking både av grupper og folkeslag. Rettet mot kvinner avspeiler disse en mannskultur som per definisjon anser kvinner som mindreverdige, objekt for underkastelse eller eiendom. Hersketeknikkene avslører med andre ord

mannssamfunnets klassiske metoder for å hindre at kvinner frigjør seg fra mannsherredømmet.

De fem hersketeknikkene er:

Usynliggjøring

Latterliggjøring

Tilbakeholdelse av informasjon

Fordømmelse uansett hva du gjør

Påføring av skyld og skam

Usynliggjøring er når en person blir forbigått, oversett eller ikke får respons. Dette er tema som har opptatt kvinneforskere og som blant annet på 1980-tallet bidro til bokserien "Kvinnerens levekår og livsløp" som ble utgitt på Universitetsforlaget. Bokserien var ment å synliggjøre kvinners deltakelse og bidrag i reproduksjon, omsorg, arbeidsliv og organisasjoner. Hensikten var å presentere et feministisk perspektiv for å påvise mangler ved den etablerte samfunnsvitenskapelige forskningsteori og dens ignorering av kvinners samfunnsmessige betydning og livsvilkår. Kvinner var ikke bare usynlige. Kvinnefokus var fraværende i forskningen og benyttet mer som en variabel for en sammenlikning til menn.

Latterliggjøring skjer gjennom overbærenhet, håning, barnlig opptreden eller ved å bli sammenliknet med dyreverdenen, jevnført med å være dum som en sau eller dum som ei gås. Fra norske folkeeventyr finner vi mange eksempler på at kvinner assosieres til tåpenskap, slik vi kjenner eventyret om "kjerringa mot strømmen". Norges første kvinnelige statsminister Gro Harlem Brundtland ble i sin tid omtalt som både "hurpe" og "gullhøne". B. Ås skriver:

Tradisjonen med dyresammenlikninger for kjønnene er dypt kulturelt forankret. De spesielle sammenlikninger med små, hjelpeløse og dumme dyr på den ene side og med sterke, høyreiste, sinte eller kloke dyr, på den annen, virker på kjønnene fra vår tidligste barndom. Hvordan kulturens verdssystem kom til uttrykk i forbindelse med ordenes uuttalte assosiasjoner blir klart når vi studerer synonymmer (Ås 2008: 74-75).

Fra synonymordbøker vet vi at det finnes et utall synonymmer for kvinner og kun et fåtall for menn. At kvinner blir assosiert til dyreverdenen, kan også knyttes til et bytte, en fugl innestengt i bur eller et rov som blir drept.

Tilbakeholdelse av informasjon skjer når menn bevisst unnlater å informere og involvere kvinner i planer og beslutninger i arbeidslivet eller politikken. Dersom viktige diskusjoner og avgjørelser tas i uformelle fora og utenfor styrerommet uten at kvinner inviteres, foregår det en ekskludering. Slik foregår et dobbeltspill der menn kan ha en skjult agenda og manøvrerer utenom en eventuell motstand fra kvinner. Berit Ås mener at dette har vært spesielt synlig innenfor kirken:

Opp gjennom tidene har kvinnene så å si alltid blitt forholdt informasjon om religiøse spørsmål og presteskapets hemmeligheter. Av den grunn har de heller ikke fått delta i statuspregede kirkelige handlinger (Ås 2008:77).

Her refereres det videre til at da Norges første kvinnelige prest Ingrid Bjerkås i 1961 ble tilsatt som prest i den norske kirke, ble hun møtt med et brev fra landets biskoper med en oppfordring til alle prester om å motarbeide henne. Å ekskludere henne fra det mannlige fellesskapet, var motivet bak vedtaket om å utelukke henne fra medlemskap i presteforeningen. Det finnes dessuten en fortløpende av kvinners innsats på alle nivå i samfunnet. Vi vet derfor ikke hvor stor arbeidsinnsats kvinner bidrar til i husholdet målt i forhold til bruttonasjonalprodukt, for å støtte og sikre andres omsorg og velferd. Kvinners ulønna arbeidsinnsats usynliggjøres og gir dermed ingen rettigheter, slik Berit Ås (2008) fremhever i sin bok. Hun mener vi må finne andre økonomiske modeller for å forstå utarming av jordens ressurser og for å bekjempe fattigdomsproblemet, spesielt blant kvinnene da dette også rammer barna.

Fordømmelse uansett hva du gjør kan vi også kalle dobbeltstraffen. Denne hersketeknikken har fått navn etter sosiologen Robert K. Merton (1949) som omtalte dette som "damned if you do and damned if you don't". Passivitet kritiseres som manglende engasjement. Aktivitet blir fordømt som pågåenhet og blir negativt bedømt. Slik manipuleres vurderingen av ris og ros i forhold grupper en har fordommer overfor. Den som utsettes for dette føler seg utilstrekkelig og mindreverdige. En kan bli et offer. Til slutt våger en ikke aksjonere. For kvinner kan dette bety at de må gå veien om menn for å fremme sine interesser.

Selv kommenterer Berit Ås at dobbeltstraffingen er den hersketeknikken som er sterkest forankret i våre fordommer. Den er derfor vanskelig å avsløre. Kvinner møter motstand og blir tilbakevist dersom de konfronterer menn med denne strategien. Hun hevder videre at siden undertrykkelsesteknikkene her er særlig vanskelig å gjennomskue, er det derfor disse som i framtiden vil bli de viktigste å avsløre dersom vi skal komme fordømmelsen til livs.

Påføring av skyld og skam skjer gjennom utskjelling, ydmykkelser, ærekrenking og moralsk fordømming. Kvinner påføres skyld og dårlig samvittighet og får følelsen av å være lite dyktig og utilstrekkelig. Mødre kan få skylden dersom deres barn viser avvikende atferd eller begår kriminelle handlinger. Kvinner kan likeledes få skylda dersom de mishandles i nære relasjoner og blir voldtatt. Første eksemplet henviser til et moderskap der kvinner så å si oppfattes som eneansvarlig for barneoppdragelsen. Det andre eksemplet relateres til en maskulin oppfatning om at menn har en legitim rett til å straffe og mishandle kvinner. Kvinner anses dermed som menns eiendom og territorium de har adgang til å råde over. Menns alkoholisme og voldsbruk blir dermed transformert til å være kvinnens skyld og ansvar.

Fra etnologisk og historisk forskning vet vi at en måte å skaffe seg herredømme på var å beskyldte kvinner for beherskelse av ondskap og magi. På 1600-tallet ble det med utgangspunkt i kirken og den religiøse trosoppfatning iverksatt en omfattende heksebrenning. Dette for å kvitte seg med kvinner som ble opplevd som truende for samfunnet. Hekseprosessen var det ekstreme uttrykk for kvinnehat og en redsel for kvinner som ønsket å stå fram og som dermed kunne oppfattes som en trussel for menns herredømme (Willumsen 2008).

I dag er den seksualiserte kvinneforakten mest framtrædende. Jenter og unge kvinner blir opptatt av egen kropp med en kroppsfiksering som bidrar til spiseforstyrrelser, kroppsoptimeringer og fokus på en overdrevet feminisert opptreden (Helseth 2010).

Fokuset på kvinnekroppen bidrar til at jenter i førskolealderen har klare ideer om hvilke klær som favoriseres. Unge mødrene viser til at småjentene selv velger uten foreldrenes påtrykk. De unge kvinnene mener seg dessuten "frigjorte" med retten til å velge fritt. Observasjonene gir grunnlag for en problematisering rundt mediefokuseringen av jenters kropp som så tydelig underbygger en objektivisering av kvinnekroppen der kvinners seksuelle avmakt avspeiles.

Hersketeknikkene er allmenngyldige og kan ramme alle. Slik har derfor de fem hersketeknikkene fått internasjonal anerkjennelse og er oversatt til mer enn 20 språk, utgitt både i Russland, Bangladesh og Afghanistan.

Det andre kjønn

Undertrykkingen av kvinner forekommer i mange ulike fasetter. Den franske filosofen Simone de Beauvoir skrev i boken "Det annet kjønn" i 1949 at vi er ikke født som kvinne, men vi blir oppdratt til å bli kvinne. Jenter og gutter er med andre ord født likeverdige, men framkommer som forskjellige gjennom en favorisering av gutter på bekostning av jenter. Forskjellsbehandlingen i sosialiseringen bidrar i så måte til at gutter blir normen og normalen og for det som er riktig og viktig. Jenter blir på tilsvarende vis skjøvet til sides, objektivert og får dermed en annen-orientering.

Den amerikanske sosiologen Robert K. Merton (1968) påpekte at når det henvises til at kvinner og menn har forskjellig biologi og derfor er ulike, så kan vi være sikre på at dette avspeiler kjønnsbaserte fordommer. Fra psykiatrien vet vi at den medisinske diagnosen hystera er relatert til det greske begrepet for livmor. Den psykiske tilstanden er uttrykk for at kvinner er nervøs, oppfarende og har manglende følelsesmessig kontroll.

Kvinner som det andre kjønn, blir dermed det definerte kjønn, og det kjønn som skal innordnes, underordnes og beherskes av menn. Dersom en i forskning og politikk fjerner kvinner som begrep og erstatter dette med en kjønnskategori, bidrar dette ikke bare til en usynliggjøring, men også til at menn og de maskuline verdier blir norm og standard. Vi får en maskulinisering av samfunnsverdier med en seksualisering som forsterker underordningen av kvinner, og som i sin tur hindrer kvinners rett til et selvstendig liv.

Dette blir som en ond sirkel som bare kan brytes gjennom bevisstgjøring. Dette omfatter et politisk sakskompleks der erfaringen fra kvinnekampen har vist at det er kvinnene selv som må føre an og påpeke skjevhet og urett, med fare for at slik en roper i skogen vil en få svar. I så måte er dette et sosialiseringsarbeid hvor en så og si aldri vil kunne se seg ferdig.

Siden det ennå er flest menn i maktposisjoner, rammes derfor flest kvinner og spesielt de som ønsker å delta i offentlige debatt og på den politiske arena på lik linje med menn. At de fem hersketeknikkene er oversatt til flere språk og blant annet læres på samisk, japansk og tibetansk, vitner om temaets internasjonale aktualitet. At hersketeknikkene får fokus også i andre land, viser til et universelt problemfelt der herskemåtene både tilslører og avslører kjønnskiller. Den internasjonale interessen vitner om en søken etter metoder for å fremme kvinners rettigheter. I dette ligger et bevisstgjørende element som en politiske kraft for mobilisering mot forskjellsbehandling og urett.

Kvinneuniversitetets mor

Berit Ås begynte på slutten av 1970-tallet å drømme om realiseringen av et kvinneuniversitet, som skulle formidle kvinneteorier og kvinneforskningens resultater til kvinnene selv. Målgruppen var kvinner uten noen formell utdanning, som gjennom kursvirksomhet og kunnskapsutvikling kunne styrke egen posisjon og selvbygge. At dette kunne bli latterliggjort og omtalt som "kjøkkenuniversitet" er en annen sak (Haslund 2008). Den teoretiske fagkampen dreide seg om hvorvidt et slikt kvinneuniversitet skulle være basert på en radikal marxistisk-sosialistisk ideologi, eller en mer humanistisk og tolerant kunnskapsforståelse av kvinneundertrykkningen.

Arbeidet for å finne et egnet sted for etableringen av et kvinneuniversitet ble satt i gang. Etter å ha vist interesse for flere aktuelle steder, gikk aksjonsgruppen inn for å kjøpe Dalen Hotell i Telemark, da det ble annonsert for salg. Stedet ble imidlertid kjøpt av legpredikanten Åge Samuelsen. I følge Berit Ås sin fortelling sa predikanten at da han hadde fått nyss om at radikale kvinner ønsket å kjøpe stedet, hadde han fått beskjed av Vår Herre om å kjøpe hotellet. På denne måten fikk en etablering av Kvinneuniversitetet en utiltenkt medieoppmerksomhet.

I 1983 ble Kvinneuniversitetet på Løten etablert som en privat stiftelse, for så to år senere bli innviet av forbruker- og administrasjonsminister Astrid Gjertsen. Da hadde kvinneflertallet i Stortingets kirke- og undervisningskomité fått gjennom beslutningen om at det skulle opprettes en egen post i statsbudsjettet for Kvinneuniversitetet. Dette for å sikre statsstøtte til driften. Egen læreplan var utarbeidet med tema som blant annet kvinnekultur, helhetlig helse, alternativ økonomi og økologi. Mange kvinner fikk tilbud om å kunne fullføre ungdomsskoleeksamen, og det ble iverksatt utdanningstilbud for kvinner i ledelse.

Kvinneuniversitetet vakte både nasjonal og internasjonal interesse. Daværende statsminister Gro Harlem Brundtland viste interesse for de pedagogiske metoder og undervisningsprinsipp der kvinner skulle styrke hverandre, i en læringsprosess basert på demokratisk styring og medbestemmelse. Delegasjoner fra blant annet land som Japan, Kina og USA kom for å studere en annerledes organisasjon. Senere er det opprettet flere kvinneuniversiteter, blant annet kvinneuniversitetet i Steigen i Nordland og i flere andre land som kopierte ideen. Utgangspunktet var flat struktur for organiseringen og med en medlemsring på om lag tusen kvinner som støttet dette foretaket.

På 1990-tallet begynte Kvinneuniversitetet på Løten å merke problemer for sin berettigelse. De svært populære lederkursene for kvinner med tema som "Tanke og omtanke", fikk få påmeldte etter at Bedriftsøkonomisk institutt (BI) nå kunne tilby regulære lederskapskurs. Styret avvirket støttingen som hadde vært viktig med sine støttespillere. Styremedlemmene ønsket honorar som ellers i næringslivet, og noen hevdet at nå var likestillingen kommet så langt i vårt land at det ikke lenger var grunnlag for foretaket. Det endte med et gjeldsoppgjør og i 2006 ble den herskaplige bygningen Rosenlund på Løten der Kvinneuniversitetet hadde tilhold, lagt ut for salg.

Senere ble det opprettet et likestillingscenter på Hamar og som fikk tilført de statlige midlene som Kvinneuniversitetene, også et i Steigen kommune, tidligere hadde mottatt.

Gründeren Berit Ås skaffet seg da advokatbistand for å gå gjennom saken om nedleggelsen. Hun fikk juridisk støtte for at vedtaket om å endre vilkårene for stiftelsen var lovstridig. Som en minnelig ordning med Forsknings- og likestillingsdepartementet ble det etter vanlig søknad gitt en tildeling på 1 million kroner til opprettelsen av et nytt Kvinneuniversitet.

Kvinneuniversitetet i Norden

Våren 2011 kunne Berit Ås delta i åpningsseremonien ved Høgskolen i Nesna i Nordland, der Kvinneuniversitetet i Norden ble åpnet (Grønbech 2012).

Kvinneuniversitetet i Norden er en stiftelse med formål om å være et lærested som bygger på feministiske verdier og et kvinneperspektiv, for å styrke kvinners stilling i familie- og samfunnsliv. Gjennom kursvirksomhet skal en gi kvinner selvtillit gjennom å synliggjøre deres innsats i omsorgsarbeid og yrkesliv.

Kvinneuniversitetet skal drive tverrfaglig kursvirksomhet og forskning om og for kvinner i alle aldre. Arbeidet skal drives uavhengig av kvinnenenes erfaringsbakgrunn, utdanning og nasjonalitet. I formålsparagrafen står det at Kvinneuniversitetet skal være en premissleverandør for utforming av kvinnepolitikken. Kvinneuniversitetet jobber tverrpolitisk i et samarbeide med landene i Norden. Kvinneuniversitetet er en stiftelse som ledes av et styre. Det nordiske samarbeidet skal bidra til at en internasjonal brukergruppe skal kunne utveksle og nyttiggjøre seg felles kunnskap, og dermed bidra til fremming av et kvinneperspektiv i politiske organisasjoner både nasjonalt og internasjonalt.

Prioriterte hovedområder er å belyse og problematisere kvinners arbeide og lønnsvilkår i lønna og ulønna virksomhet i heim og samfunn. Dette er utpekt som et viktig hovedområde, ut fra et faktum om at det fortsatt finnes et stort lønnsgap mellom kvinner og menn. I arbeidslivet lønnes kvinner lavere enn menn, selv innenfor yrker med lik utdanningsbakgrunn. Dette er lønnsforskjeller som ikke minst kommer til syne gjennom en skjevfordeling når det gjelder trygdeordninger og pensjonsrettigheter. Kampen for likelønn er viktig for å hindre at kvinners rolle som omsorgsperson for barn, syke og eldre ikke skal gjøre dem til tapere på arbeidsmarkedet. I familien utfører kvinner såkalte usynlige arbeidsoppgaver, som ikke synliggjøres i lønnsstatistikken. Hadde deres ulønna arbeide vært registrert i landets bruttonasjonalprodukt, viser estimat at dette ville økt med en betydelig andel (Koren 2012).

I regi av Kvinneuniversitetet i Norden arbeides det for å utvikle nye økonomiske modeller, for å framskaffe alternativ forståelse av hvordan vi definerer lønnsomhet. I denne sammenheng blir økologiske hensyn og en mer rettferdig fordeling av jordas vann- og matressurser viktig. Et annet viktig hovedområde er å bekjempe vold mot kvinner.

Voldtekt av kvinner og voldsutøvelse mot kvinner er et stort samfunnsproblem som oftest privatiseres, er skambelagt og som overlates til kvinnene. Voldsutøvelsen mot kvinner i nære relasjoner rammer familien og kvinners omsorg- og ansvarsoppgaver for å skape trygge oppvekstvilkår for barna. Faget "Vold mot kvinner - retten til et liv uten vold" ble opprettet av pådrivere som tidligere rektor ved Høgskolen i Nesna, Arna Meisfjord, og blitt gjennomført som studieenhet i et samarbeide med høgskolen. Dette er

et nybrottsarbeid. Faget finnes ikke ved andre læresteder og er ment å være kompetansegivende for helse- og sosialarbeidere og politiet til eksempel.

Berit Ås ble professor i sosialpsykologi ved Universitetet i Oslo. Hun er i dag æresdoktor ved flere universitet i Canada og i Norden. Hun er internasjonalt prisbelønt for sin innsats både i kampen for kvinners rettigheter, fredsarbeidet og miljøbevegelsen. I Norge er hun blant annet æret gjennom tildelingen av St. Olavs Orden som ridder av 1. klasse.

Berit Ås sammen med styre- og rådsmedlemmer i Kvinneuniversitetet i Norden på trappa utenfor Rosenlund. Bygningen huset stiftelsen Kvinneuniversitetet på Løten. Foto: Dagrunn Grønbech

Litteratur:

- Beauvoir de, Simone (1949/1970): Det annet kjønn 1.
Oslo: Pax forlag.
- Graae, Bodil (1980): Kvinderne for freden.
Århus: Aros forlag.
- Grønbech, Dagrunn (2012): *Kvinneuniversitetets mor.* Art. i avisen Helgelands Blad 7/3 - 12.
- Helseth, Hannah (2010): Generasjon sex.
Oslo: Manifest forlag.
- Haslund, Ebba (2008): Ild fra Asker. Et portrett av Berit Ås.
Oslo: Pax forlag.
- Koren, Charlotte (2012): Kvinnenes rolle i norsk økonomi.
Oslo: Universitetsforlaget.
- Merton, Robert K. (1949/1968): Social Theory and Social Structure.
New York: The Free Press.
- Mårdalen, Irene (1998): Kvinnekuppet i Asker.
Hønefoss: I. Mårdalen forlag.
- Willumsen, Liv H. (2008): Seventeenth-century witchcraft trials in Scotland and Northern Norway.
Tromsø: Statsarkivet i Tromsø.
- Winther, Lise (1973): Da partipisken smalt i Asker.
Oslo: Pax forlag.
- Ås, B./Brun-Gulbrandsen, S. (1960): *Kjønnsroller og ulykker.*
Art. i Tidsskrift for samfunnsforskning. Juni.
- Berit Ås (1979): *De fem hersketeknikker, om å ufarliggjøre fiendens våpen.*
Art. i : Årbog for kvinderet.
København: Juristforbundets forlag.
- Ås, Berit (1981/2008): Kvinner i alle land. Håndbok i frigjøring.
Oslo: Aschehoug forlag.

Fredrikke – Organ for FoU-publikasjoner – Høgskolen i Nesna

Fredrikke er en skriftserie for mindre omfangsrrike rapporter, artikler o.a som produseres blant personalet ved Høgskolen i Nesna. Skriftserien er også åpen for arbeider fra høgskolens praksislærere og studenter.

Hovedmålet for skriftserien er ekstern publisering av Høgskolen i Nesnas FoU-virksomhet. Høgskolen har ikke redaksjonelt ansvar for det faglige innholdet.

Redaksjon

Hovedbibliotekar

Trykk

Høgskolen i Nesna

Omslag

Grafisk design: Furore Design

Layout: Trude Gystad

Opplag

Etter behov

Adresse

Høgskolen i Nesna

8700 NESNA

Tlf.: 75 05 78 00 (sentralbord)

Fax: 75 05 79 00

E-post: postmottak@hinesna.no

Oversikt utgivelser Fredrikke

Hefter kan bestilles hos Høgskolen i Nesna, 8700 Nesna, telefon 75 05 78 00

Nr.	Tittel/forfatter/utgitt	Pris
<u>2015/2</u>	Culture of Trust in ICT-aided Educational Interactions / Harald Nilsen	
<u>2015/1</u>	Rapport fra pilotprosjektet «Magedans for store damer» : - en kvalitativ studie om kropp og bevegelse / Trude Jægtvik	
<u>2014/4</u>	Vår vei til bachelor i sykepleie - danning og utdanning av sykepleiere på Ytre Helgeland : rapport om prosjektet / Tone A. Lund	
<u>2014/3</u>	Fredrikke Tønder Olsen - en foregangskvinne fra øya Løkta på Helgeland / Dagrunn Grønbech	25,-
<u>2014/2</u>	Undervisningsopplegg med oppmerksomhet mot egen og andres kropp. Magedans ved Videreutdanning rettet inn mot seksualitet, seksuelle overgrep og misbruk. Rapport om prosjektet / Trude Jægtvik	45,-
<u>2014/1</u>	Leik og språkleik i klasserommet : rapport Prosjekt Språkjungelen / Anne-Lise Wie	80,-
<u>2013/2</u>	Lese og skrive og regne er gøy- / Anne-Lise Wie (red.). - 2. utg	160,-
<u>2013/1</u>	"Den som steller vogga, styrer landet." Klar tale med uklart innhold : analyse av debatten i Stortingets familie- og kulturkomité om St.meld. nr. 41(2008-2009) "Kvalitet i barnehagen" / Hilde Gabrielsen	45,-
<u>2012/1</u>	Estetiske aktiviteter og matematikkundervisning / Bente Solbakken og Håvard Soløy	100,-
<u>2011/3</u>	Evaluering av overtakelsespraksis i førskolelærerutdanningen / Signe Agnete Hansen og Solveig Methi	130,-
<u>2011/2</u>	Om styrking av samisk språk og identitet med vekt på Helgeland og Västerbotten : rapport fra seminar i Hattfjelldal 26.-27.januar 2011 / Snorre M. Sivertsen (red.)	80,-
<u>2011/1</u>	Education across borders : Towards e-Didactics of International Module in Socio-cultural Aspects of ICT / Beata Godejord, Elzbieta Perzycka	120,-
<u>2010/1</u>	Om styrking av samisk språk og identitet med vekt på Helgeland og Västerbotten : rapport fra seminar i Hattfjelldal 27.-28.januar 2010 / Hanne M. Reistad (red.)	145,-
<u>2009/8</u>	IT-studier, tilstrømming og våre studenter : hovedrapport for FoU-prosjektet IT-studiene og utdanningsmarkedet / Geir Borkvik, Laila J. Matberg	110,-
<u>2009/7</u>	Læringsstøttende bruk av Moodle / Elsa Løfsnæs og Beata Godejord (red.)	80,-
<u>2009/6</u>	Friluftsliv blant barn og unge på Helgeland : en kvantitativ undersøkelse ; rapport 1	110,-
<u>2009/5</u>	Deltids allmennlærerutdanning : opplæringsboka som verktøy i praksisfeltet (5. utg.) / Patrick Murphy, Morten Mediå (rev.)	65,-
<u>2009/4</u>	International view on: Teacher Education, Educational Technology, Motivation//Divergent Thinking//Readiness, Special Educational needs / Anna Watola & Harald Nilsen (red.)	140,-
<u>2009/3</u>	Utvikling av en praksisrettet lærerutdanning / Per Karl Amundsen	60,-
<u>2009/2</u>	Å være nyutdannet lærer, behovet for veiledning og organisering av veiledning i skolen / Per Karl Amundsen	45,-
<u>2009/1</u>	Morsmåls lærere for minoritetsspråklige elever har ordet / Øyvind Jenssen (red.)	150,-
<u>2008/9</u>	Medienes makt og rolle : hva kan vi lære av miljødebatten i Norge? : foredrag ved forskningsdagene 26. september 2008 / Erik Bratland	40,-
<u>2008/8</u>	Sosialt utviklende og lærende prosesser i små og større læringsmiljøer / Jan Birger Johansen	70,-
<u>2008/7</u>	Evaluering av Lesefokus - leseopplæring ved Selfors barneskole / Anne-Lise Wie	115,-
<u>2008/6</u>	Grotting i skolen : tre grotter i "Ørnflåget" i Nesna - ferdsele, muligheter og faglig tilnærming / Pål Vinje	55,-
<u>2008/5</u>	Den mangelfulle konstruktivisme i studiet av miljøbevegelsen/ Erik Bratland	40,-
<u>2008/4</u>	Deltids allmennlærerutdanning : opplæringsboka som verktøy i praksisfeltet (4. utg.) / Patrick Murphy, Morten Mediå (rev.)	65,-
<u>2008/3</u>	The Teacher for the Knowledge Society : With contributors from Argentina, Norway, Poland and USA / Nilsen, Harald & Elzbieta Perzycka (red.)	145,-
<u>2008/2</u>	Evaluering av arbeidet mot mobbing i fådeltskolen : muligheter og hindringer i forbindelse med implementeringen av et nasjonalt program mot mobbing i fådelte skoler (kortversjon) / Oddbjørn Knutsen	60,-
<u>2008/1</u>	Sammen om formidling : Høgskolen i Bodø og Høgskolen i Nesna fellesarrangementer under Forskningsdagene 2007, Mo i Rana / Ander-Trøndsdal, Kerstin m.fl (red.)	75,-

<u>2007/14</u>	ICT in educational context : exchanging knowledge between Czech, Norway and Poland / Siemieniecka-Gogolin, Dorota og Harald Nilsen	85,-
<u>2007/13</u>	Kids and Internett/Barn og internett : A Polish-Norwegian look at the digital world of kids/et polsk-norsk blikk på barn og unges digitale hverdag / Beata Godejord og Per Arne Godejord (red.)	175,-
<u>2007/12</u>	Om styrking av samisk språk og identitet med vekt på Helgeland og Västerbotten : rapport fra seminar i Hattfjelldal 25.-26.januar 2007 / Marius Meisfjord Jøsevold (red.)	75,-
<u>2007/11</u>	Når språk møter språk : om forholdet mellom morsmål og målspråk / Øyvind Jenssen	120,-
<u>2007/10</u>	Samspill med fokus på barneperspektivet : studentoppgaver fra studiet Småbarnspedagogikk 2006-2007 / Bjørg Andås Ohnstad (red.)	125,-
<u>2007/9</u>	Matematikk på ungdomstrinnet : med IKT og Cabri som verktøy / Harald Nilsen og Henning Bueie	45,-
<u>2007/8</u>	Hva viser småbarnsforskningen om barns sosiale utvikling i tidlige leveår? : en kritisk gjennomgang av psykoanalytiske, læringspsykologiske og tilknytningsteoretiske forklaringer / Oddbjørn Knutsen	55,-
<u>2007/7</u>	Lese og skrive og regne er gøy... : arbeid med begynneropplæring i lærerutdanningene ved Høgskolen i Nesna 2003-2007 / Anne-Lise Wie (red.)	160,-
<u>2007/6</u>	Dannelsesperspektivet i lese- og skriveopplæringen og ansvarsfordeling som grunnlag for videre utviklingsperspektiver / Elsa Løfsnæs	220,-
<u>2007/5</u>	Language learning - additional learning - learning environment - teachers's role : classroom studies in Czech Republic and Poland / Harald Nilsen	70,-
<u>2007/4</u>	På den åttende dag : en reise i en lærers erfaringer / Harald Nilsen	35,-
<u>2007/3</u>	The School Reform - 2006: Knowledge Promotion : a critical view Den norske skolereformen - 2006: Kunnskapsløftet : et kritisk blikk / Harald Nilsen	30,-
<u>2007/2</u>	Holocaust : rapport fra et dramaforløp med utgangspunkt i Joshua Sobols' skuespill "Ghetto" / Tor Helge Allern	200,-
<u>2007/1</u>	Curriculumtenkning innen TIMSS : metodeutvikling	120,-
<u>2006/11</u>	Forskjellighet og likeverdighet : en dekonstruktiv lesning av kunnskap og utdanning i den fådelte skolen / Anita Berg-Olsen	50,-
<u>2006/10</u>	Små skoler i små samfunn : å studere utdanning og læring i kontekst / Anita Berg-Olsen	50,-
<u>2006/9</u>	Bruk av Moodle som læringssystem og et sosialt samspill mellom studenter / Tom Erik Nordfonn Holteng og Laila Matberg	40,-
<u>2006/8</u>	Veiledning av nyutdannede lærere på Helgeland : nyutdannede lærere - halvfabrikata eller ferdigvare? / Knut Knutsen	100,-
<u>2006/7</u>	Om styrking av samisk språk og identitet med vekt på Helgeland og Västerbotten : rapport fra seminar i Hattfjelldal 26.-27.januar 2006 / Knut Berntsen (red.)	60,-
<u>2006/6</u>	Psykologisk subdeprivasjon hos barn i tidlige leveår og konsekvenser for den semantiske og fonologiske språkutviklingen / Oddbjørn Knutsen	50,-
<u>2006/5</u>	Phonetics : A Practical Course (cd-rom) / Patrick Murphy	100,-
<u>2006/4</u>	Barn og unges digitale hverdag : lærere og lærerstudenter diskuterer overgrepssproblematikk i digitale medier / Per Arne Godejord (red.)	250,-
<u>2006/3</u>	News og BitTorrent som verktøy for formidling av overgrepssmateriale : studentrapporter fra Prosjekt Gå inn i din tid, 1.år bachelor informatikk, HiNe / Per Arne Godejord (red.)	40,-
<u>2006/2</u>	Learning Management System og foreleserens opplevelse av jobbytelse / Laila Johansen Matberg og Tom Erik Nordfonn Holteng	50,-
<u>2006/1</u>	Samspillets betydning for den semantiske og fonologiske språkutviklingen i tidlige leveår / Oddbjørn Knutsen	70,-
<u>2005/11</u>	IKT-basert norskundervisning i utlandet / Ove Bergersen (red.)	85,-
<u>2005/10</u>	Drama Nettverk : rapport fra samling på Nesna 20. - 23. oktober 2004 / Anne Meek m.fl. (red.)	95,-

<u>2005/9</u>	Slik vi ser det : hva synes studenter om sin egen IKT-kompetanse etter avsluttet allmennlærerutdanning? / Laila J. Matberg og Per Arne Godejord (red.)	35,-
<u>2005/8</u>	Praksiskvalitet i allmennlærerutdanningen : en studie av adopsjonspraksis ved Høgskolen i Nesna / Kåre Johnsen	90,-
<u>2005/7</u>	Argumenter for og erfaringer med fysisk aktivitet i skolen hver dag : en analyse av et utvalg relevant litteratur og prosjekter i og utenfor Nordland / Vidar Hammer Brattli og Kolbjørn Hansen	55,-
<u>2005/6</u>	Praksisorientert lærerutdanning : presentasjon og evaluering av Dalu 2003 (rapport 1 og 2) / Hallstein Hegerholm	145,-
<u>2005/5</u>	Kjønnsrelatert mobbing i skolen : utfordringer for lærerprofesjonen / Arna Meisfjord	30,-
<u>2005/4</u>	Deltids allmennlærerutdanning : opplæringsboka som verktøy i praksisfeltet (2.utg) / Patrick Murphy	45,-
<u>2005/3</u>	Om styrking av samisk språk og identitet med vekt på Helgeland og Västerbotten : rapport fra seminar i Hattfjelldal 27.-28.januar 2005 / Knut Berntsen (red.)	60,-
<u>2005/2</u>	Norsk som minoritetsspråk - i historisk- og læringsperspektiv / Harald Nilsen (red.)	75,-
<u>2005/1</u>	Mobbing i skolen : årsaker, forekomst og tiltak / Oddbjørn Knutsen	55,-
<u>2004/13</u>	IKT skaper både variasjon og læring / Per Arne Godejord	30,-
<u>2004/12</u>	Deltids allmennlærerutdanning : opplæringsboka som verktøy i praksisfeltet / Patrick Murphy	45,-
<u>2004/11</u>	www.fruktkurven.no : systemering och utveckling av ett webbaserat abbonemang system / Peter Östbergh	90,-
<u>2004/10</u>	Utvikling av studentenes reflekterte og praksisrelaterte læring / Elsa Løfsnæs	90,-
<u>2004/9</u>	Utvärdering av IT och lärculturer : ett samarbetsprojekt mellan Umeå Universitet och Høgskolen i Nesna / Peter Östbergh, Laila Johansen og Peter Bergström	85,-
<u>2004/8</u>	Med sparsomme midler og uklare odds : oppfølgingstilbud for nyutdanna lærere / Harald Nilsen og Knut Knutsen	100,-
<u>2004/7</u>	Prosessen bak det å ta i bruk mappe som pedagogikk og vurderingsform / Tom Erik N. Holteng og Hallstein Hegerholm	60,-
<u>2004/6</u>	Utdanning og forskning innenfor samiske miljø på Helgeland og Västerbotten : rapport fra seminar i Hattfjelldal 22. - 23.januar 2004 / Knut Berntsen (red.)	70,-
<u>2004/5</u>	Behov for kompetanseheving innenfor reiselivsnæringa på Helgeland / Knut Berntsen og Ole Johan Ulriksen	35,-
<u>2004/4</u>	Evaluering av databasert undervisning av 3Bi ved Sandnessjøen videregående skole / Johannes Tveita	20,-
<u>2004/3</u>	Skolens verdigrunnlag i et rawlsiansk perspektiv / Ole Henrik Borchgrevink Hansen	25,-
<u>2004/2</u>	Multiplikasjon i småskole og på mellomtrinnet / Bente Solbakken (red.)	45,-
<u>2004/1</u>	Humanistisk eklektisme i spesialpedagogisk rådgivning / Oddbjørn Knutsen	45,-
<u>2003/9</u>	RedBull NonStop 2002 : utveckling av et web-baserat resultatrapporteringsystem för en 24 timmars mountainbike tävling / Peter Östbergh	50,-
<u>2003/8</u>	"Kan du tenke deg å jobbe for Høgskolen i Bodø" : om Høgskolen i Nesnas etablering av informatikkutdanning i Mo i Rana / Geir Borkvik	25,-
<u>2003/7</u>	Lærerutdannere i praksisfeltet : hospitering i barnehage og grunnskole / Oddbjørn Knutsen (red.)	55,-
<u>2003/6</u>	Teori og praksis i lærerutdanning / Hallstein Hegerholm	50,-
<u>2003/5</u>	Nye perspektiver på undervisning og læring : nødvendige forskende aksjoner med mål om bidrag av utvidet innhold i lærerutdanningen / Jan Birger Johansen	30,-
<u>2003/4</u>	"Se tennene!" : barnetegning - en skatt og et slags spor / Nina Scott Frisch	35,-
<u>2003/3</u>	Responsgrupper : en studie av elevrespons og gruppekultur - norsk i 10.klasse våren 2003 Korgen sentralskole / Harald Nilsen	80,-

<u>2003/2</u>	Informasjonskompetanse i dokumentasjonsvitenskapelig perspektiv / Ingvill Dahl	40,-
<u>2003/1</u>	"Det handler om å lykkes i å omgås andre" : evalueringsrapport fra et utviklingsprosjekt om atferdsvansker, pedagogisk ledelse og sosial kompetanse i barnehager og skoler i Rana, Hemnes og Nesna kommuner i perioden 1999-2002 / Per Amundsen	80,-
<u>2002/1</u>	Augustins rolle i Albert Camus' Pesten / Ole Henrik Hansen	35,-
<u>2001/6</u>	Etniske minoritetsrettigheter og det liberale nøytralitetsidealet / Ole Henrik Hansen	35,-
<u>2001/4</u>	Evaluering av prosjekt "Skolen som grendesentrum" / Anita Berg-Olsen og Oddbjørn Knutsen	70,-
<u>2001/3</u>	Fra Akropolis til Epidauros / Tor-Helge Allern	40,-
<u>2001/2</u>	Hvordan organisere læreprosessen i høyere utdanning? / Erik Bratland	45,-
<u>2001/1</u>	Mjøs-utvalget og Høgskolen i Nesna : perspektiver og strategiske veivalg / Erik Bratland	30,-
<u>2000/11</u>	Implementering av LU98 / Knut Knutsen	120,-
<u>2000/9</u>	Moralsk ansvar, usikkerhet og fremtidige generasjoner / Kristian Skagen Ekeli	40,-
<u>2000/8</u>	Er dagens utdanningsforskning basert på behavioristisk tenkning? : drøfting av TIMSS' læreplanmodell fra et matematikdidaktisk synspunkt / Eli Haug	90,-
<u>2000/7</u>	Sosiale bevegelser og modernisering : den kommunikative utfordring / Erik Bratland	50,-
<u>2000/6</u>	Fådeltskolen - "Mål og Mé" / Erling Gården og Gude Mathisen	60,-
<u>2000/4</u>	Bidrar media til en ironisk pseudo-offentlighet eller til en revitalisering av offentligheten? / Erik Bratland	40,-
<u>2000/3</u>	FoU-virksomheten ved Høgskolen i Nesna : årsmelding 1998 / Hanne Davidsen, Tor Dybo og Tom Klepaker	35,-
<u>2000/2</u>	Maleren Hans Johan Fredrik Berg / Ann Falahat og Svein Laumann	150,-
<u>2000/1</u>	TIMSS-undersøkelsen i et likestillingsperspektiv : refleksjoner rundt dagens utdanningssektor og visjoner om fremtiden / Eli Haug.	30,-
<u>1999/2</u>	Kjønn og interesse for IT i videregående skole / Geir Borkvik og Bjørn Holstad	20,-
<u>1999/1</u>	Fortellingens mange muligheter : fortellingsdidaktikk med analyseeksempel / Inga Marie Haddal Holten og Helge Ridderstrøm	70,-